

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

XVI. Melindæ, & in Socotora insula, non sine incolarum fructu, paulisper moratus, in Indiam peruenit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

Prætor tentari iam cœperat febris: proinde in Indiam peruenire festinans, optimum factu ratus est, eos qui per valetudinem sequi non possent, hoc est, totam ferri classem, in hybernis relinquere, donec recreatis ex morbo viribus, transmittere in Indiam valerent. Itaq; P. Paulo & Manilla, Xauerij sociis, facilè exoratis, ut Mozambici manerent apud ægros; Xauerium ipsum secum ducere statuit, itineris solatium, &, si quid grauius incidisset auxilium.

CAPVT XVI.

Melindæ & in Socotora insula, non sine incolarum fructu, paulisper moratus, in Indiam peruenit.

MENSE igitur Aprili ineunte anni subsequenti, Sosa phaselum ingenitum (galeonem vulgò vocant) tractus Indici causa comparatū, cum valida manu conscendit, classe, cum primùm per valetudinem liceat, sequi iussa. Discessit cō Prætoze Franciscus, Lusitanis simul & incolis eius discessum lacrymis magnis quibus beneuolentiæ indicis prosequentiibus Sosa aliquot dierum secunda nauigatione passuum millia circiter septingenta

Mozambico prouectus, & Melindam
 (Saracena vrbs est, amica Lusitanorum)
 delatus, paucos ibi dies substitit. In ea
 vrbe Lusitani mercatores plerumq; ver-
 santur: & si quos fortè ibidem occupaue-
 rit mors, tumulis cruce insignibus con-
 duntur. Propter urbem ingens ac præcla-
 ra crux è marmore inaurato visitur à Lu-
 sitanis constituta. Qua conspecta Xaue-
 rius ex insperato, ætæri gaudio cœpit,
 tantam vim & gloriam cruci gratulans,
 quod in media Saracenorum ac dæmo-
 num ditioe victrix emicaret. Subinde
 haud leuis dictu res hanc eius lætiti-
 am auxit. Saracenus quidam ciuitatis eius
 primarius, questus apud Franciscum Sa-
 racenorum pietatem consensuisse, percõ-
 tabatur ex eo, an idem eueniret Christia-
 nis. Quippe ex septemdecim fanis, quæ
 Melindæ erant, tria duntaxat, eaq; à pau-
 cis admodum, celebrari obstupescebat,
 ignarus cur tandem suorum pietas defi-
 ceret. Et tantū illud mali profectò ex ne-
 fario aliquo ipsorum scelere dicebat or-
 tum. At Xauius lætus obiectu crucis
 vim dæmonis repressam, negauit tam mi-
 randum esse vanam Mahometis religio-
 nem iam deficere, quàm tam diu viguisse.
 Deum vtique, veræ religionis aucto-
 rem, à superstitionum Saracenorumq;
 preci-

*Melinda
vrbs.*

*Crucis ho-
nos inter
Saracenos*

*Mahome-
tis cultus
consenuit.*

precibus abhorreere; & hanc scilicet esse causam, cur preces, quas auersaretur, extingui funditus vellet. His fortè auditis Saracenæ superstitionis antistes (Cacizè ipsi appellant) idemque Magister Mahometicæ disciplinæ sanè eruditus, propalè confirmavit, nisi Mahometes intra biennium eos reuideret, nuntium se illi remissurum; adeò iam in anxiiis illorum mentibus Mahometis reuerentia exoleuerat. Cæterùm Franciscus animos superstitione captos, nec ullius salubris consilij patientes, cum nequiret tam breui tempore liberare; quod erat reliquum, excitauit eos ad cupidinem Christianæ libertatis, magnopere monens, ut ab hominũ conditore Deo opem lucemque identidè implorarent. Repetito deinde itinere, reuertus illud suum institutum tenebat ardore animi nouo, ut vectoribus, ægris maximè (neque enim deerāt) quibuscunque posset rebus opem ferret. In quo quidem genere eò usque progressus est, quoad progredi benignitas potest. benignus ut esse

Ægris de in alios, durus fuit in seipsum. Namque
suo cubicu de sua habitatione ac lectulo commoda-
lo lectoque ret ægrotis, magnam illius itineris partem
cōmodat. ipse in publico inter turbam nauticam
Anchora- cubitauit: & lectum ei anchorarius fu-
ri funis nis in spiram conuolutus, cervical anchora

ra ipsa præbebat. Exinde noua Francisco *volumine*
 benemerendi de hominibus ac de reli- *pro lecto*
 gione oblata materies est. Omnem Afri- *utitur.*
 cæ oram circumuectus Prætor, ad Soco- *Socotora*
 toram insulam, à Mozambico passuum *Insula.*
 millia propè M. D. C. C. nauigium ap-
 pulit. Ea insula adiacet ultimæ Africae
 promontorio. Guardafum appellant hodie,
 Aromatam olim vocabant, & sita est
 è regione sinus Arabici, fretique Mecani,
 cui freto Meca nomen dedit, vrbs ex-
 crando Mahometis sepulero nobilis. So-
 cotora autem circuitu ad C. millia pas-
 suum amplectitur. Terra saxis aspera ac
 vasta, sine vllò ferè indicio humani cul-
 tus: non triticum, non oryzam, non vi-
 num, non poma fert; sterilis prorsus, nisi
 quòd dactylis, ex quibus panem incolæ
 conficiunt, & pecore abundat: & super
 cætera, cæli intemperie grauis, ingèti tor-
 retur ardore solis. Gens planè rudis &
 imperita: nulla apud eos monumenta li-
 terarum: nemo qui legere saltè sciat. Vi-
 cis habitatur, suus cuique vico Caciz est,
 instar Curionis. Et Cacizes nihilo do- *Cacizes*
 ctiores alijs, preces tantùm quasdã *instar Cu-*
 peregrina lingua cõpositas, quas ne ipsi *rionum.*
 quidem intelligunt, recitant memoriter.
 At incolæ, Christianos se esse gloriantes,
 eximia veneratione Thomã Apostolum
 E colunt:

colunt: atque ad priscos illos olim in ea insula ab Apostolo baptizatos, originem referunt suam: multaq; (cùm iam Christiani mores exoleuerint) religionis ostendunt vestigia. Sacella piè magis quàm amplè extructa & ornata: cruces in altari-ribus cum lychnis præpendentibus: & quoniam paupertas tintinnabulorũ ad-imit vsu; ligneis crepitaculis (vti apud nos sancta hebdomada assolet) conueniendi populo signum datur. Cacizes porrò quanquam connubio implicati tamen abstinentia sunt insignes. quoties ieiunant, non solùm carne ac lacte, sed etiam pisce, cuius magna est copia, pro- sus abstinent; vt adeò moriantur citius quàm quicquam tale degustent. dactylis duntaxat & oleribus victitant. Quinti- iam quadragesimas quotannis binas, quarum altera bimestris est, ritè ieiunant & si qui fortè profani homines carna- per ea tempora gustauerint, templi aditu prohibentur. Cæterum satis constabat a Cacizibus, vtpote imperitis, iam de- neque institui quemquam Christiani præceptis, neque baptizari. Accedebat Saraceni Domini, qui indigenas per vim subegerat, vesana impietas: quippe non solùm ipsos miseris vexabat modis, sed etiam eorum paruos filios, è complexu paren-

*Cacizes
abstinen-
tia insi-
gnes.*

*Socotorao-
rum mise-
ra condi-
tio.*

parentum abreptos, execrandis Saracenorum sacris initiare gestiebat. Itaque ex incolarum aspectu congressuque haud minus molestiæ Xaverius quàm lætitiæ cœpit, indignè ferens illos à maioribus degeneres, religionis, quam profitebantur, ignaros, à Catholicis sacerdotibus destitutos, in Saracenorum ditione esse, velut oves in potestate luporum. Cumq; eos (quod per tempus liceret) instituere exoptaret; vernacula in peregrino homine lingua non suppetebat voluntati animoque. Sed nimirum nihil est difficile caritati. A proprijs nationum signis ad communia confugiens, nutibus & quibuscunque rebus poterat, tantisper dum ibi fuit, homines rudes Christianis imbuiritibus. Puerorū quoq; complures, libentissimis eorum parentibus baptizavit. mox pro se quisque ad eum liberos suos deducere cœperunt, enixius orātes, ut apud eos commorari ne gravaretur, pollicentesq; neminem profus, qui non Baptismo ablueretur, tota insula futurū.

Xaverius ergo etsi loci vastitas & incommoda erant ante oculos; omnium tamen præterquam illorum salutis immemor, Prætorem adit; messemq; iam maturam ac paratam ostendens, precatur, ut per eundem aliquamdiu ibi morari liceat.

*Socotoræos
nutibus
excolere
conatur.*

*Magnam
vim pue-
rorum ba-
ptizat.*

*In Socoto-
ræ insula
vastitate
operam
dare inco-
lis expetit.*

E 2 At Præ-

At Prætor satis gnarus eam insulã Turcarum populationibus expositam, committendum sibi ratus non est, vt talis vir in seruitutem abduceretur à Turcis. Ergo egregia eius in miseros homines benignitate collaudata, ipsum admonuit, ne præsentis specie boni se falli sineret.

» Noli (inquit) auidiùs hære in primis,
 » ne omittas meliora. Quid tantopere istis
 » laborare expetis, vbi maior fructu labor
 » est, minora periculis præmia? Alia tere-
 » gio, alia gens, alij Christiani manent, a-
 » pud quos vtique operam & tutiùs ponas
 » & meliùs. Tum Franciscus, quoniam ei
 secus videretur, quem sciret plus videre
 quàm se; in ipsius potestate se omnino
 fore respondit. Indigenas inde solatus,
 promittit eorum sibi salutem, vbiunque
 terrarum esset, cordi futuram. Ad extre-
 mum omnes ad rectam interim religio-
 nem in medio generationis prauæ reti-
 nendam cohortatus, certã illis spem ma-
 turæ ostendit opis. Nec promissum fe-
 lit. Ab eis digressus, vt primùm occasio se
 obtulit, ad Ioannem Lusitaniæ Regem
 literas dedit, quibus Socotoræos Chri-
 stianos, tanquam oues errantes sine pa-
 store, desertos ab omnibus, Saracenorum
 insuper tyrannide oppressos, vehementer
 regiæ prouidentia commendaret. In ea
 quippe

*Francisci
 epistola ad
 Regem Lu-
 sitania.*

quippe insula Saracenum per vim contra ius fasque omne dominari, ut qui Christianos indigenas, siue in Christianam fidem propensos, oriundos ab alumnis Apostoli Thomæ, miserandum in modum opprimat ac diuexet: ad hæc eorundem liberos per vim è gremio parentum raptos initiare studeat Mahometi Satanæq;. Prospiceret pius Rex, ne paulatim in Saracenorū mores ac ritus abirent; & quibus eorum corpora vis dedisset, vltro ipsi animos darent. Actum de illis fore, nisi in Lusitani Regis vmbra delitescerent. Cæterum non dubitandum, quin Deus, cui hoc dedisset, ut vnus ex omnibus Christianis Regibus posset, eidem hanc mentem esset daturus, ut vellet, miseros illos & afflictos protegere ac tutari. Proinde ne cūctaretur, quos communis Dominus diuino redemisset sanguine, hos ipse regalibus opibus Domino suo conseruare. Præsertim verò cū totum hoc negotium nullo periculo, nullo sumptu, nutu solo Regis confici posset. *Socotorai;* classi modo regiæ illac iter utiq; facturæ *Francisci* imperaret, ut Socotoræos suo præsidio ab *rogatu, Sa* immanissima Saraceni Domini tyranni- *racenori* de vindicaret. Haud irritæ fuerunt Fran- *tyrannide* cisci literæ ac preces. Causa nec honestior *liberan-* Xauerio quā Regi visa; nec magis cordi *tur.*

E. 3. fuit.

fuit. Itaque haud segniùs, quàm eius pietate dignum erat, classẽ eò destinavit. Et bellum fuit tam felix quàm pium. Socotora pulsis Saracenis vi capta, indigenæ seruitio impotētis Domini exempti; validum quoque insulæ præsidium, ut libertas non gratior esset quàm tutior. Xaverius deinde, eo non contentus, beneficium libertate maius adiecit. In eam insulam quosdam è Societate misit, qui sylvescentem illam Domini vineam denovo colerent; & Saracenorum tyrannide depulsa, etiam Satanę tyrannidem depellerent. E Socotora eum navis vela fecisset, Xaverius ad suum se munus pensumque reuocavit: eodemque benignitatis & industriæ tenore, quo Indicum iter susceperat, præteruectus Arabiæ oram ac Persidis; aliquando peruēnit in Indiam. Goam egregiam Indiæ urbem applicuit prid. Non. Maias eiusdem anni M. D. XLII. ipso die S. Ioanni ante portam Latinam sacro, Indis sanè memorabili. Quippe eo die Franciscus Xaverius, summo Dei beneficio ac munere illis gentibus natus, magna ex parte lucem salutemque in Indiam secum aduexit. Namque & ipse perditas illas nationes recreauit maximis beneficijs, simulcum Euangelij lumine allatis; & cæteris

focijs

focijs viam ad Indorum aliarumq; gen-
tium conuersionem aperuit. Id adeò pla-
num omnibus faciet reliqua narratio.
Posthac enim res gestas Xauerij copio-
sius, quàm adhuc fecimus, præscribe-
mus. Nam superiora magna ex parte
non quidem dubia, sed tamen subobscu-
ra sunt, quòd fermè literarum luce ca-
ruerunt. Deinceps verò narraturi sumus
ea, quæ partim ab ipso sunt memoria
proditæ; partim ab ijs, qui cum illo diu-
ac familiariter in India versati, eundem
non modò obseruarunt viuum,
sed etiam mortuum con-
trectarunt.

